

Izobraževanje in kultura



Tema številke:

2/VII, 2005

Glasilo Centra RS za poklicno izobraževanje in Centra za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja - CMEPIUS

Ključne kompetence

Spodbude

Vseživljenjsko učenje - ključ do sooblikovanja prihodnosti, čarobna beseda, ki se zdi kot edini možni odziv na nenehne tehnološke in socialne spremembe v gospodarstvu in družbi. Dinamično Evropo, temelječo na znanju, ki bo zagotavljala trajno gospodarsko rast, ponujala boljše zaposlitvene možnosti in socialno kohezijo, je mogoče doseči le z udeležanjem vseživljenjskega učenja za vse. Z nenehnimi spremembami, težavami in novi izzivi se bodo lahko spopadali le ustvarjalni, odgovorni, kritični, motivirani in prilagodljivi posamezniki, ki bodo znali spremembe obvladovati, sooblikovati in izkoriščati sebi v prid.

Kakšno znanje, spretnosti, sposobnosti, osebnostne in druge lastnosti naj bi imeli posamezniki, da bodo zmožni in motivirani vse življenje pridobivati nova znanja, spretnosti in sposobnosti in jih učinkovito uporabljati? In kaj sodi k »minimalni popotnici« vsakega posameznika, da se bo sposoben uspešno vključevati v družbo, ostati zaposljiv in osebno napredovati? Že nekaj časa se zdi, da potrebujemo nove parametre. Številna svetovna literatura govori o konceptu kompetenc in ključnih kompetenc.

Razprave, ki potekajo pri nas in tudi v širšem evropskem prostoru o pojmu, načrtovanju in razvijanju kompetenc v izobraževanju in usposabljanju, kažejo težnjo po presejanju pojmovanja kompetence kot »opravilne zmožnosti«. V osrednje postavljajo razvojni model, ki učenje in pouk vidi kot spodbudo za krepitev možnosti posameznika, da bi se ta bolje znašel v vedno bolj zapletenem svetu.

In kaj spada k »obvezni popotnici« za »prilagajanje« v vedno bolj zapletenem svetu?

Zagotovo zmožnost učinkovitega sporazumevanja v maternem jeziku in tujih jezikih, razvita temeljna matematična kompetenca, informacijsko-komunikacijska pismenost, ki ne obsega le uporabe najnovejše informacijske tehnologije, temveč tudi mrežno

razmišljanje in obvladovanje informacij; razvijanje temeljne naravoslovne pismenosti in razumevanje procesov v naravi; razvijanje družboslovne kompetence in razumevanje sebe in drugih v družbi; razvoj socialnih spretnosti in zmožnosti za aktivno državljanstvo ter reševanje konfliktov; tehnološka in podjetniška znanja, varovanje okolja in zmožnosti upravljanja s seboj ter nenehne refleksije o sebi in svojem znanju. Spoznavanje in zgrajevanje (oblikovanje) sebe kot učenca, svojih interesov, stališč in vrednot zato postaja prav tako pomembno kot pridobivanje znanja.

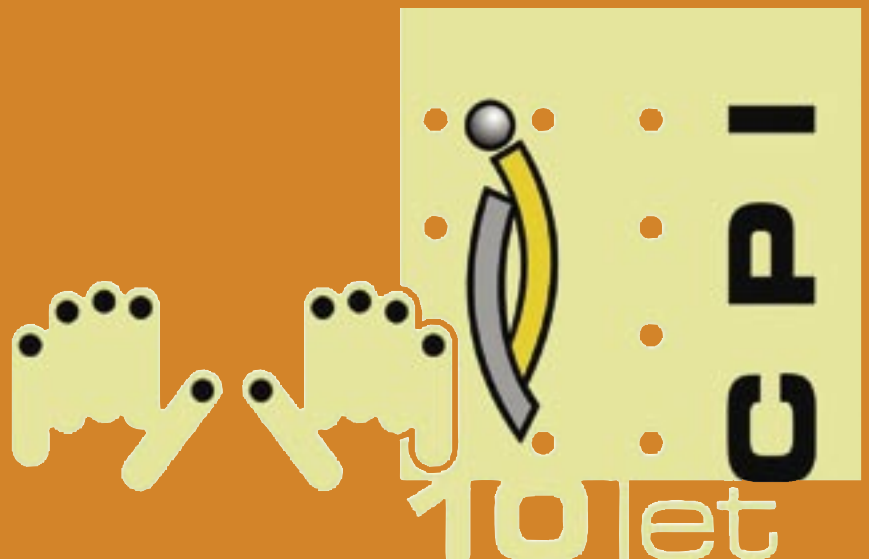
Razvijanje kompetenc pomeni ustvarjati spodbudne okoliščine za učenje, motivirati za učenje in učenje narediti zanimivejše in privlačnejše. Pomeni tudi izobraževanje in učenje v šoli bolj kot do zdaj povezati z dogajanjem v realnem življenju, družbi in gospodarstvu in tako krepiti pomen učenja. Pomeni, da se v šolah manj poučuje in več uči, kajti kompetenc ni mogoče razviti drugače kot z lastno učno aktivnostjo. Pomeni tudi bolj prisluhniti posamezniku in njegovim potrebam. Pomeni presegati in povezovati meje posameznih predmetov in strok in graditi celotno sliko sveta. Pomeni povezovati praktične izkušnje s teoretičnim ozaveščanjem, aktivnim preizkušanjem in ustreznim ravnanjem. Temelj sta učenje učenja, ki krepita avtonomnost posameznikov in jih opremlja s temeljnimi strategijami, da se bodo uspešno učili skozi celotno življenje v različnih kontekstih, in poudarja sodelovalno učenje ter razvoj socialnih kompetenc.

Tokratne Spodbude prinašajo primere dobrih praks in prizadevanja učiteljev, da takšne učne izkušnje delijo s svojim učenci in dijaki. Želijo opogumljati in motivirati.

mag. Slava Pevec Grm
Center RS za poklicno izobraževanje

10 obletnica CENTRA RS ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

Z veseljem vas obveščamo, da letos praznujemo deseto obletnico Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje. Ob tem jubileju bomo izdali zbornik, v katerem bomo zajeli vse aktivnosti v obdobju našega obstoja. V prostorih Centra pripravljamo tudi posebno razstavo, s katero bomo obeležili najpomembnejše dogodke, prikazali naše dosežke, pa tudi nekatere utrinke iz življenja na Centru. Vabimo vas, da svoje spomine delite z nami in si ob obisku pri nas razstavo tudi ogledate.



Založnik:

Center RS za poklicno izobraževanje in Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja - CMEPIUS

Glavna

in odgovorna urednica:
Danuša Škapin

Uredniški odbor:

Irena Hlede, Eva Jurman,
Barbara Kunčič, Tanja Logar,
Marja Medved, Mojca Polak,
Danuša Škapin, Kristjan Zemljč

Oblikovanje in prelom:

Pro anima, d.o.o.
Irena Hlede

Fotografije:

Kjer ni drugače navedeno so fotografije iz arhiva Centra RS za poklicno izobraževanje in CMEPIUS-a.

Lektorica:

Tatjana Ličen

Tisk:

Eurograf, Velenje

Naslov uredništva:

Center RS za poklicno izobraževanje
Ob železnici 16
1000 Ljubljana

e-pošta:

spodbude@cpi.si
info@cmepius.si

Spletne strani:

www.cpi.si
www.cmepius.si

ISSN 1580-5751

Vaši odzivi ostajajo naše spodbude, zato vas vabimo, da nam vsebino pomagate sooblikovati. Prosimo, da svoja mnenja, ideje in pobude pošljete na elektronski naslov:
spodbude@cpi.si.

Uvodnik	1
DISCO, ERGO SUM! / Učim se, torej sem!	2
Razvijanje socialnih spretnosti na OŠ Vojnik	4
<i>Ključne kompetence: Socialne spretnosti</i>	5
Državljska vzgoja med teorijo in prakso	6
Model e-usposabljanja za obrtniške dejavnosti	7
<i>Ključne kompetence: Podjetništvo</i>	9
Načrtovanje in vodenje kariere kot ključna kvalifikacija	9
L@NDSCAPES: zavarovana območja narave v Evropi	11
Nova spletna stran Centra RS za poklicno izobraževanje	12
<i>Ključne kompetence: Računalniška pismenost</i>	13
Vključevanje ključnih kompetenc v izobraževalni program avtoserviser	13
<i>Ključne kompetence: Varnost in zdravje pri delu</i>	15
Aktualno	16

DISCO, ERGO SUM! / UČIM SE, TOREJ SEM!

KARIN ELENA SÁNCHEZ, vodja projektov in izobraževalna trenerka, GLOTTA NOVA

Ve me vprašate, kdo sem, vam povem, da sem učenka. Svetovna popotnica, učenka šole življenja. Srečo imam, da so mi ljubeze n do učenja privzgojili že v zgodnjem otroštvu in da sem bila verjetno ena redkih, ki sem Titovo misel na prvi strani nekdanjih šolskih spričeval: »Vaša naloga je, da se učite. Le kdor se uči, bo kaj znal. In le kdor kaj zna, bo lahko koristil domovini,« vzela smrtno resno. Priznam, da kot majhna, radovedna deklica sicer še

nisem razmišljala, kako bi koristila domovini, sem pa želela velikooooo znati. Do veliko znanja so me vodile vsaj tri poti: ena skozi knjige, učbenike in priročnike vseh vrst, druga skozi vprašanja, ki sem jih naslavljala na vsakogar, ki je bil pripravljen nanje odgovorjati, tretja pot pa je bila moja miselna in čustvena naravnost – z lahkoto sem se čudila novemu in kot goba vsrkavala vse, kar mi je prekrizalo pot. To prirojeno otroško vedoželjnost in radovednost sem, hvala bogu, obdržala vse do danes, ko sem nekoliko starejša.

Danes, v času vsak dan spreminjajoče se tehnologije, poplave informacij in divjega življenjskega ritma, je sposobnost hitrega in učinkovitega učenja neprecenljiva. Predhodno pridobljeno znanje in spretnosti namreč zelo hitro zastarijo, zato nenehno učenje in pridobivanje novih spretnosti ni več vprašanje izbire, ampak odgovornost in potreba vsakega odraslega posameznika. Potreba po učenju pa ni omejena le na pridobivanje znanja in učenja v delovnem okolju, pač pa je nujno učenje v najširšem smislu.

Vseživljenjsko učenje je naraven proces, lasten vsakemu človeškemu bitju na vseh razvojnih stopnjah. Ker pa se moramo v današnji postinformacijski družbi tako hitro spreminjati, je nujna vpeljava temeljnih lastnosti strukturiranega učenja, zavestnega in ciljno naravnane – izobraževanja. Le tako so dosežki hitri. Pot vseživljenjskega učenja je namreč prepočasna, izobraževanje pa pomeni biti na preži, pomeni vedeti, kaj iščeš.

Prav po ciljni naravnosti, strukturiranosti in odgovornosti tistega, ki se izobražuje, se učenje in izobraževanje temeljno razlikujeta. Učimo se lahko tudi nenamensko – ker je to pač del življenja in ker lahko le tako preživimo, se spreminjamo, rastemo – okviri izobraževanja pa so znani vnaprej.

Tako nikakor ne moremo mimo vseživljenjskega izobraževanja, za katerega pa se je nujno temeljito izuriti. Niso namreč vsi ljudje sposobni, da bi si sami postavljali izobraževalne cilje. Pri tem je pomembna zlasti motivacija za izobraževanje – pripravljenost ljudi, da so nenehno na preži za novimi znanji in spoznanji, za osebnostnim razvojem. Človeka moramo naučiti učiti se, da se bo zmožen vse življenje izobraževati – da se bo zmožen izobraževati samostojno. Prav od njegove motivacije je odvisno, ali se bo izobraževal (hotel izobraževati) tudi takrat, ko mu ne bo nihče od zunaj postavljaj ciljev, ga nadzoroval, temveč si bo cilje postavljaj sam v skladu s trenutno situacijo, se sproti učil, zlasti po neformalni poti. To pa je bistvo vseživljenjskega učenja.

Nuja in veselje do učenja torej ne zadostujeta. Potrebujemo tudi znanje o tem, kako se učiti (učne strategije in metode učenja), kateri so pogoji za učinkovitejše (pospešeno) učenje, kakšen je naš lastni učni stil, odnos do vsebine učenja in učenja nasploh. Viri, da bi bili tudi sami učinkoviti, hitri in veseli učenci, se skrivajo v nas samih. Ko smo izbrali vsebino učenja, si najprej zastavimo cilj; ta naj bo čim bolj konkreten, zapisan v prvi osebi sedanjega časa, časovno in vsebinsko merljiv, do-

Nikakor ne moremo mimo vseživljenjskega izobraževanja, za katerega pa se je nujno temeljito izuriti. Niso namreč vsi ljudje sposobni, da bi si sami postavljali izobraževalne cilje. Pri tem je pomembna zlasti motivacija za izobraževanje – pripravljenost ljudi, da so nenehno na preži za novimi znanji in spoznanji, za osebnostnim razvojem. Človeka moramo naučiti učiti se, da se bo zmožen vse življenje izobraževati – da se bo zmožen izobraževati samostojno. Prav od njegove motivacije je odvisno, ali se bo izobraževal (hotel izobraževati) tudi takrat, ko mu ne bo nihče od zunaj postavljaj ciljev, ga nadzoroval, temveč si bo cilje postavljaj sam v skladu s trenutno situacijo, se sproti učil, zlasti po neformalni poti. To pa je bistvo vseživljenjskega učenja.

segljiv, realističen in pozitiven, npr. takole: »1.septembra 2005 znam pravilno zapisati in izgovoriti petdeset nepravilnih nemških glagolov.«

Ustvarjanje zanimanja je čudovita pot do motivacije in s tem doseganja cilja, zato razmislimo, kaj nam bo učenje prineslo.

Naslednji korak je priprava ustreznega učnega okolja. Pri tem imamo v mislih razporeditev pohištva, razsvetljavo, vizualne pripomočke, temperaturo, sobne rastline, razporeditev učnih potrebščin in tudi sproščujočo glasbo. Ker smo ljudje različni, potrebujemo različni učni tipi različno okolje, toda ne glede na stil učenja potrebujemo prav vsi spodbudno pozitivno, varno, sproščeno, raziskovalno in veselo ozračje.

Ne pozabimo pa tudi na stanje duha! Za učinkovito učenje je namreč pomembna pozitivna drža – zavedanje, da ni neuspehov, so le povratne informacije o tem, da se moramo še česa naučiti, le večkrat velja poskusiti. Tudi naša prepričanja o tem, kaj zmoremo ali ne, odločilno vplivajo na uspeh pri usvajanju znanja, večšine ali kompetence, zato je tako zelo pomembno, da so čim bolj spodbudna in pozitivna. Le tako nas pri učenju podpirajo.

»Vse, kar nas omejuje, moramo pustiti ob strani.« ... »Célo tvoje telo, od ene konice kril do druge,« je ob različnih priložnostih razlagal Jonatan, »ni nič več kot tvoja misel sama, v obliki, ki jo lahko vidiš. Zlomi okove lastne misli, pa boš zlomil okove svojega telesa.«

Vsakdo ima svoj učni stil – način, kako sprejemamo, urejamo in obdelujemo informacije – in s pomočjo različnih testov lahko ugotovimo, ali smo bolj vizualni, avditivni ali kinestetični, pa tudi katera je naša prevladujoča možganska polovica. Tako lahko svoje učenje prilagodimo prevladujočemu učnemu stilu, nikakor pa ni napak, če poskrbimo za učenje prek vseh čutnih kanalov, saj je takšno učenje učinkovitejše. Enako velja za učenje, ki spodbuja celostno delovanje možganov.

Do možganov prijazni so npr. miselni vzorci – ena izmed tehnik za učinkovito pisanje – saj spodbujajo delovanje leve in desne možganske polovice. Bodimo ustvarjalni pri njihovi uporabi – barve, simboli, slikice, osebni znaki – in pre-

senečeni bomo, koliko več si lahko zapomnimo. Vzemimo si tudi čas za različne spominske tehnike (asociacije, povezovalne tehnike, sistem zatičev, lokacijsko metodo, prostorsko metodo, akronime itd.) in za metodo hitrega branja. Z nekaj dobre volje, vadbe in vztrajnosti bomo poskrbeli za večjo učinkovitost možganov: Le kdo se ne želi naučiti več v krajšem času in za celo življenje! Če učenje povežemo tudi z ustvarjalnostjo, lahko postane prav zabavno. Kadar pa v nečem uživamo, dosežemo več, hitreje in z manj truda.

Navsezadnje, veselimo se tudi svojih učnih dosežkov in napredka in bodimo ponosni na svoje sposobnosti učenja. Ali kakor je rekel Jonatan Livingston Galeb:

»Kako neizmerno večji pomen ima zdaj življenje! Namesto da bi puščobno letali k ribiškimi ladjam in nazaj, imamo zdaj za kaj živeti! Lahko se vzdignemo iz nevednosti, lahko spoznamo, da smo rojeni za popolnost, bistroumnost in spretnost. Lahko smo svobodni! Lahko se naučimo leteti!«



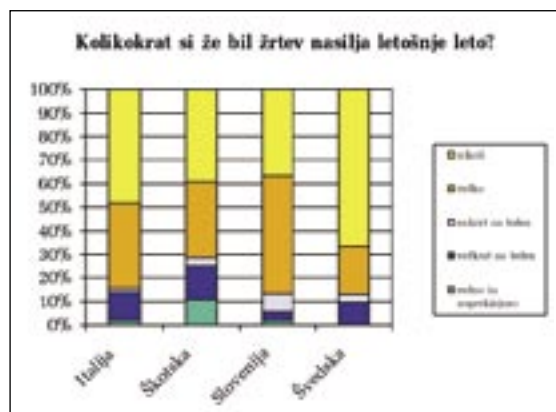
RAZVIJANJE SOCIALNIH SPRETNOSTI NA OŠ VOJNIK

GREGOR PALČNIK, SIMONA ŽNIDAR, OŠ VOJNIK

V šolskem letu 2004/2005 smo na OŠ Vojnik končali triletni šolski razvojni projekt, v katerem smo se povezali še s tremi osnovnimi šolami iz Švedske, Škotske in Italije. Projekt smo poimenovali *Coming together*, saj je bil naš cilj združiti svoje moči, znanja in izkušnje ter tako izboljšati svoje vsakdanje poklicno delo. Delo v projektu je zajemalo štiri predmetna področja: povezovanje šole in drugih javnih ustanov (policija, zdravstveni dom ...), sodelovanje šole in staršev, povezovanje učiteljev v sklopu šole same ter načini preprečevanja nasilja med učenci. Kmalu smo ugotovili, da je tovrstno nasilje problem prav na vseh šolah, zato smo to postavili v ospredje in mu zato tudi namenili največ našega časa.

Zastavili smo si tri glavne cilje, in sicer: povečati občutljivost učiteljev, učencev in staršev za prepoznavanje znakov nasilja; vsem trem skupinam prikazati, da nasilje ni trenuten pojav, ampak pojav z dolgotrajnimi koreninami; ter zlasti učence ozavestiti, da v konfliktnih situacijah obstajajo mnogi nenasilni načini odzivanja.

Tako smo najprej naredili pregled aktivnosti, s katerimi želijo posamezne šole vprašanje nasilja omiliti, in sicer tako na državni kot tudi na krajevni in šolski ravni. Pripravili smo tudi obširni vprašalnik, s katerim smo med 13-letniki izvedli anketo in dobili zanimiv vpogled v dejansko stanje nasilja med učenci.



Podatke smo nato primerjali v t. i. združenem modelu, ki je pokazal podobnosti, zlasti pa posebnosti posamezne države. Na državni in krajevni ravni ni bilo opaziti večjih sprememb, vse udeležene šole imamo namreč predpisane bolj ali manj enake oblike delovanja za zmanjšanje nasilja. Večje spremembe so se pokazale na šolski ravni, saj je zaradi avtonomnosti posamezne ustanove spekter dejavnosti odvisen predvsem od ustvarjalnosti učiteljskega in strokovnega kolektiva ter njegove občutljivosti za nasilje ter pripravljenosti in zainteresiranosti za uvedbo in izpeljavo različnih dejavnosti, ki bi pojav nasilja omilile.

Nekatere dejavnosti (dežurni učitelji, redni pogovori med učitelji in učenci) se izvajajo na vseh šolah, spet druge dejavnosti pa so značilne le za eno ali dve sodelujoči šoli. Tako izstopa švedski projekt *Friends*, v sklopu katerega ima vsak učenec nižjega razreda zaveznika v enem izmed učencev višjih razredov; nabiralnik za anonimno prijavo problemov, ki ga poleg nas poznajo še na Škotskem; italijanski projekt *Bulli e bulle*, katerega namen je s pomočjo zanimive delavnice posameznemu učencu olajšati proces samospoznavanja in zavedanja posledic njegovega ravnanja. Posebnost, s katero izstopa naša šola, pa je povezava projekta *Comenius* z Mrežo učečih se šol.

Naše delo je potekalo takole:

1. Vsi udeleženci smo sodelovali pri oblikovanju jasno postavljenih mej, jasnega sistema pravil (tj. pri pripravi Hišnega reda).
2. Dorekli in določili smo postopke v primerih nasilja v šoli in nasilja, ki ga preživljajo naši otroci doma (s tem v zvezi smo razmejili pristojnosti učiteljev, vodstva šole, svetovalne službe, učencev in staršev).
3. Iskali smo različne možnosti in strategije za spodbujanje sodelovanja in reševanja konfliktov brez nasilja.

Cilji, ki se jim želimo približati, so:

- izboljšati medosebne odnose,
- znižati prag tolerance do nasilja (nična toleranca),
- učiti se socialnih veščin (izhajajoč iz razumevanja in spoštovanja sebe, drugega) in izražanja čustev,
- učiti se strategij nenasilne komunikacije,
- vseskozi spodbujati vse udeležence k aktivni participaciji pri iskanju rešitev.

Cilji izhajajo iz človekove pravice, da živi varno in brez nasilja, in njegove odgovornosti, da drugemu ne povzroča nasilja.

Za starše je na šoli organizirana Šola za starše. Ponujamo več različnih prostočasnih aktivnosti, v

katerih sodelujejo starši in otroci in tako skupno preživljajo prosti čas. V vsakem semestru enkrat organiziramo okroglo mizo za starše in otroke, na kateri skupaj razpravljamo o težavah in možnostih njihovega reševanja. Starše vključujemo v reševanje konfliktov in obravnavo nasilja neposredno ali prek sveta staršev.

Učitelji se s posredovanjih v konfliktih trudimo biti učencem dober zgled nenasilnega reševanja konfliktov, zato se tudi udeležujemo raznih usposabljanj in izobraževanj nenasilnega reševanja konfliktov, reakcij v primerih nasilja, dela z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja. Ker je soočanje z nasiljem za učitelje stresno in se nemalokrat srečujemo z različnimi občutki nemoči, krivde ipd., ki lahko, dolgoročno gledano, pustijo negativne posledice na učitelju, deluje na šoli supervizijska skupina, v kateri ima vsak udeleženec možnost izmenjati izkušnje, izpostaviti probleme in se spopasti z njimi. Najpomembneje pa je, da smo s pomočjo delavnic, na katerih smo usklajevali mnenja in iskali strategije, postajali in še postajamo enotnejši tudi pri bolj racionalnem in diferenciranem izrekanju formalnih disciplinskih ukrepov.

Za učence pripravljamo v okviru dela z oddelčnimi skupnostmi tematske ure, projekte, v katerih se učenci prek iger srečujejo z načini izražanja čustev, obvladovanjem jeze, preprečevanjem vrstniškega in drugih oblik nasilja, izdelujejo pravila nenasilnih odnosov in komunikacije, se pogovarjajo o strpnosti in drugačnosti ipd. Na šoli deluje tudi medvrstniška učna pomoč, občasno izvedemo še kakšno akcijo za pomoč sošolcu v stiski (npr. akcija pri nakupu ortopedskega pripomočka). Redno zaseda šolski parlament, učenci pa lahko svoje stiske in opažanja posredujejo tudi prek anonimnega nabiralnika in po anonimnem telefonu.

Večjo pozornost smo namenili skrbi za varnost v šolskem prostoru tudi v času, ko ne poteka pouk in na t. i. kritičnih točkah (nepregledni hodniki, sanitarije, jedilnica), zato dežurnim učiteljem po-



Ključne kompetence:

Socialne spretnosti

Socialne spretnosti temeljijo na sistemu stališč, interesov, vrednot in socialnih norm, ki omogočajo posamezniku, da razume samega sebe in svoje okolje ter se na podlagi tega odzove na dogajanje s strategijo, glede na cilje, ki jih ima v danem trenutku.

Vključujejo miselne modele spoznavanja, razumevanja in usmerjanja sebe, drugih ljudi in modele medosebnih interakcij ter odnos do dela v formalnih in neformalnih skupinah, pri čemer je največji poudarek na medosebnem komuniciranju in medosebnem vplivanju. Razvijati je treba bolj ozaveščeno izbiro lastnih, učinkovitejših in bolj zadovoljujočih ravnanj v socialnih situacijah, ob čemer kaže posebno pozornost nameniti čustveni dimenziji oz. pomenu čustev v socialnih interakcijah.

Na temelju razumevanja socialne situacije, v kateri je posameznik v danem trenutku, izbere vzorce interakcije in jih prilagodi v skladu z razumevanjem svojih možnosti.

Pomembno je ozaveščeno izbiranje tistih ravnanj, ki ga z večjo verjetnostjo vodijo k boljšim medosebnim odnosom (v medosebne odnose usmerjeni cilji) in k večji učinkovitosti (storilnostno usmerjeni cilji). Čim bolj konstruktivno ravnanje izbere iz množice različnih možnih strategij, tem večja je verjetnost, da bo svoj cilj dosegel.

Anica Justinek, CPI



magajo dežurni učenci višjih razredov, ki so za svoje delo nagrajeni.

Razvijanje občutka odgovornosti in samostojnosti smo poskušali spodbuditi tudi s projektom VZOREN RAZRED, v katerem nagrajimo najboljši oddelek predmetne in razredne stopnje. V projektu vsak dan spremljamo učence ves čas, ko so nam zaupani (zapisujemo upoštevanje hišnega reda, skrb za šolski inventar, pripravljenost za delo in sodelovanje ...), skratka želimo doseči številne cilje, ki težijo k zmožnosti nadzora nad lastnimi dejanji.

V šolskem letu 2005/06 bomo omenjeni projekt nadgradili s projektom VZOREN UČENEC, ki bo temeljil na spodbujanju pozitivnega dela osebnosti. Vsak mesec bomo javno pohvalili učence, ki so se izkazali z vzornim vedenjem do sošolcev in delavcev šole, ki so dosegli odlične rezultate na različnih tekmovanjih, ki so pridno sodelovali v različnih delovnih akcijah ipd. Predloge za pohvale bodo lahko dajali učenci, starši in učitelji, sprejel pa jih bo učiteljski aktiv določenega razreda.

Z različnimi projekti, ki učencem dajejo pozornost in varnost, predvsem pa z poslušom za otroke in vero v njih, poskušamo vsi delavci šole dati našim učencem najboljši del sebe in jih pripraviti, da si bodo upali segati po svojih sanjah.

DRŽAVLJANSKA VZGOJA MED TEORIJO IN PRAKSO

MAĀ. MIRJA SARDOČ, PEDAGOŠKI INŠTITUT

V stop Slovenije v EU ter uresničevanje lizbonske strategije sta v središče pozornosti izobraževalnih politik umestila pomen znanja za blaginjo družbe ter upoštevanje in uresničevanje pravic državljanov, njihovo ozaveščanje o pravicah in odgovornostih ter krepitev temeljnih načel demokratične politične ureditve. Med prioriteta cilja programa Evropske komisije »Izobraževanje in usposabljanje 2010« sodita tudi »individualni razvoj posameznika« ter »razvoj družbe, ki zlasti s krepitvijo demokracije zmanjšuje razlike in neenakosti med posamezniki in skupinami«. Znotraj tega programa je poseben poudarek namenjen tudi spodbujanju aktivnega državljanstva, zagotavljanju odprtega učnega okolja, enakim možnostim in socialni koheziji.

Naraščajoče posvečanje posebne pozornosti področju izobraževanja za demokratično državljanstvo ter izobraževanja za človekove pravice v okviru držav članic Evropske unije, medvladnih organizacij (Svet Evrope, Unesco, Ovse), nevladnih organizacij (Unicef, Amnesty International itn.) ter drugih mednarodnih organizacij je pomemben kazalec vse večjega pomena vzgoje in izobraževanja pri spodbujanju aktivnega vključevanja posameznikov v politično, družbeno in kulturno življenje.

Strokovnjaki v večini evropskih držav se strinjajo, da je državljanska vzgoja izjemnega pomena za oblikovanje in razvoj demokratične politične kulture, saj se sodobne demokratične družbe spopadajo s posebnimi izzivi, med katere sodi tudi vse nižja raven participacije v procesih demokratičnega odločanja. Nizka udeležba na volitvah, vse manjše zanimanje za udejstvovanje v javnem in političnem življenju ter pomanjkanje zaupanja

v demokratične institucije je še posebej opazno med mladimi. Poleg vse večjega »demokratičnega primanjkljaja« se sodobne demokratične družbe – med njimi tudi Slovenija – ukvarjajo tudi s številnimi pojavnimi oblikami rasizma, ksenofobije in drugih oblik diskriminacije ter nestrpnosti.

Med najpomembnejše naloge demokratične družbe sodi oblikovanje učinkovitih strategij razvoja in spodbujanja demokratičnega državljanstva ter izobraževanja za človekove pravice, še posebej v okviru formalnega sistema vzgoje in izobraževanja. Prav šole so torej tiste, ki učencem in dijakom lahko ponudijo številne priložnosti za razvijanje zavesti o državni pripadnosti, njeni kulturni in jezikovni dediščini ter raznolikosti in obenem spodbujajo strpnost kot eno od obćih kulturnih in civilizacijskih vrednot, ki izvira iz evropske razsvetljenske tradicije. Tudi različne obšolske in izvenšolske dejavnosti lahko učencem ponudijo številne priložnosti za spoznavanje pomena aktivnega vključevanja v sodobni demokratični družbi kot ene od najpomembnejših kompetenc, ki naj jih razvili pri učencih kot bodoćih državljanih.

Kljub temu pa poučevanje vsebin s področja državljanske vzgoje postavlja učitelje pred zahtevno nalogo, saj je prav na področju izobraževanja za demokratično državljanstvo, kot ugotavljajo tovrstne mednarodne primerjalne raziskave, razkorak med splošnimi trditvami o pomenu državljanske vzgoje in vsakdanjo šolsko prakso precejšen. Na eni strani imamo razprave o vlogi javnega sistema šolanja pri prenašanju družbenih pravil in o pomembnosti izobraževanja za demokracijo, na drugi strani pa imamo težavno in zahtevno poučevanje tega vsebinskega področja.

Eden od pristopov, ki skuša ta razkorak med teorijo in vsakdanjo šolsko prakso premostiti, je projekt Celostni pristop k državljanski vzgoji, ki ga je Šola za ravnatelje (v sodelovanju z Ministrstvom



za šolstvo in šport ter British Councilom Slovenije) uvedla v šolskem letu 2004/2005. V njem sodeluje osem osnovnih šol iz vse Slovenije, ki so vključene v metodo Mreže 2 Šole za ravnatelje. Razvojni tim vsake šole, ki sodeluje v projektu, sestavljajo štiri učitelji. Njihova vloga je spodbuditi sodelovanje članov učiteljskega zbora pri temah, ki so povezane z državljsko vzgojo, povezovanje različnih dejavnosti šole, oblikovanje šolskih in izvenšolskih dejavnosti, ki učencem ponudijo različne priložnosti za aktivno udeleževanje, ter spoznavanje pomena aktivnega vključevanja v sodobni demokratični družbi itn.

Med najpomembnejšimi rezultati evalvacije vsešolskega pristopa k državljski vzgoji je še posebej treba izpostaviti vključitev vsebin, povezanih z državljsko vzgojo, na različne stopnje osnovnošolskega izobraževanja in okrepiti povezovanje s tistimi šolskimi predmeti, ki se vsebinsko neposredno nanašajo na državljsko vzgojo (zgodovina, geografija, slovenski jezik). Hkrati projekt spodbuja tudi sistematično izmenjavo dobre prakse med učitelji šol in med šolami, ki se v izobraževanje vključijo in tvorijo t. i. »mrežo sodelovanja«. Projekt Celostni pristop k državljski vzgoji ponuja na vseh ravneh osnovnošolskega izobraževanja tudi nove možnosti za učenje, kjer se bodo učenci lahko učili o vlogi in pomenu nacionalne identitete, o osnovnih načelih demokratične politične ureditve, človekovih pravicah, strpnosti itn.



Rezultati tega projekta so torej pomembna spodbuda za uspešno delo na področju državljske vzgoje v vsakdanji šolski praksi kakor tudi za razvoj posameznih edukacijskih ved na tem področju, saj sodi oblikovanje učinkovitih oblik poučevanja in učenja demokratičnega državljanstva med najpomembnejše naloge javnega sistema vzgoje in izobraževanja.

MODEL E-USPOSABLJANJA ZA OBRJNIŠKE DEJAVNOSTI

NATAŠA CVETEK, AdLATUSA

deja za projekt EdYcate se je porodila iz želje po preizkusu modela, ki bi mlade odrasle v neurbanah okoljih spodbudil k samokreiranju zaposlitvenih možnosti v njihovem kraju s pomočjo modernih orodij informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Z mednarodnim projektom¹ smo se osredotočili na osipnike, brezposelne in manj privilegirane skupine, ki bi si s (samo)usposabljanjem povečali (samo)zaposlitvene možnosti, pa tudi ekonomsko in socialno vključenost. V okviru triletnega projekta smo na Nizozemskem, v Nemčiji, Italiji in v Sloveniji ustanovili štiri 'mini podjetja', v katerih udeleženci pridobivajo poklicne izkušnje, izobrazbo in samozavest.

Mini-podjetja so po svetu poznana kot eden izmed načinov poklicnega izobraževanja in usposabljanja socialno izključenih posameznikov, kjer lahko ti poleg poklicne kvalifikacije pridobijo skorajda realne podjetniške izkušnje in preizkusijo svoje sposobnosti, spretnosti, veščine in znanja. Mini podjetja na gospodarskem trgu delujejo kot prava podjetja² s t. i. socialno noto³.

Koncept⁴ mini podjetij se lahko razlikuje po načinih dela in vsebinah in je primeren za dejavnosti, ki ne zahtevajo velikega začetnega kapitala. Poenostavljeno lahko rečemo, da tu udeleženci najprej začnejo delati in si nato na podlagi potreb iščejo teoretična in druga znanja. Udeležencem so na voljo tako najrazličnejša gradiva, priročniki kot tudi strokovnjaki⁵, ki usmerjajo in posredujejo znanja ter veščine. Udeleženci se v mini podjetju preizkusijo v vlogah direktorjev, administratorjev, knjigovodij, blagajnikov, prodajalcev, izdelovalcev ipd., identificirajo in razvijajo izdelke ali storitve za prodajo, izdelajo poslovne in prodajne načrte, pridobijo ustanovne kapitale⁶, pripravijo osebne razvojne načrte, izdelajo učne in ali predstavljene (e-)portfelje.

¹ Več o projektu na www.edycate.si

² Mini-podjetja so v svetu registrirana oz. organizirana v različnih oblikah gospodarskih družb in so lahko ustanovljene za omejen ali neomejen čas (zadnje delujejo kot institucija, ki služi usposabljanju več generacijam posameznikov)

³ Mini-podjetja gospodarski subjekti ne obravnavajo kot nelojalno konkurenco v primerih, ko tržijo neinovativne storitve ali produkte, ki so zaradi primarnega cilja mini-podjetij praviloma cenejši od ostalih ponudnikov na trgu

⁴ Podobna so jim npr. učna podjetja, inkubatorji, 'šole druge priložnosti', ipd. V večini držav imajo ustanovljene tudi krovne institucije.

⁵ Mojstri obrtniki, podjetniki, socialni delavci oz. pedagogi, programerji, ekonomisti, borzni posredniki, lingvisti, itd

- 6 Lahko tudi v obliki posebej izdelanih (simuliranih) delnic, ki ne kotirajo na organiziranem trgu (posamezniki jih prodajo svojim staršem, sorodnikom, prijateljem)
- 7 Ukrepi zavodov za zaposlovanje, usposabljanja javnih in privatnih izobraževalnih institucij in fundacij, ponudbe zbornic, ipd

EdYcatova mini podjetja smo ustanovili pri izbranih lokalnih partnerjih za nedoločen čas, kar pomeni, da je posamezno mini podjetje za eno leto 'učilnica' dvema ali več skupinam posameznikov. Nekateri od njih po koncu programa sami ali pa v partnerstvu dejansko ustanovijo svoja prava podjetja, medtem ko se drugi raje zaposlijo.

Od preostalih mini-odjetij se razlikujemo po tem, da si neprestano prizadevamo za intenzivno sodelovanje z lokalnimi institucijami, podjetji, posamezniki, s katerimi imajo nosilni lokalni partnerji mnoga sodelovanja urejena tudi s pogodbami. Sodelovanje v lokalnem okolju je v EdYcatu pomembno, ker ne organiziramo tistega, kar ponujajo druge institucije⁷, ampak njihove dejavnosti povezujemo s potrebami naših udeležencev in tako pripravljamo le manjkajoče vsebine. Taka zasnova se zdi racionalna, saj je dovolj kakovostne ponudbe, posamezniki le ne poznajo vseh možnosti, se težko znajdejo in ponavadi potrebujejo nekoga, ki jih nekoliko bolje pozna in jim zato zna svetovati, jih voditi in spodbujati. Sodelavce v mini podjetju smo za tovrstno delo tudi usposabljali in pripravili priročnike, ki jih posodablajo tako sodelavci kot tudi udeleženci.

Posamezniki so v našem programu od treh do šestih mesecev, odvisno od njihovega osebnegega razvojnega načrta, ki ga pripravijo ob pomoči svetovalcev. Delo oz. usposabljanje poteka doma, v mini podjetju in pri lokalnih partnerjih. Program je sestavljen iz treh modulov: posameznikove izbrane poklicne kvalifikacije, podjetništva in socialnih veščin. Izhajali smo iz prepričanja, da je v sodobni družbi brez poklicne usposobljenosti težko dobiti, obdržati ali pa si organizirati (zadovoljujoče) delo. Poznavanje osnov podjetništva je skorajda nujno že za vsakdanje življenje, obvladovanje socialnih veščin pa potrebna 'oprema' za čim bolj uspešno integracijo.



Identificiranje ustreznih lokalnih partnerjev in vzpostavitev trajnejših sodelovanj na lokalnih nivojih sta se med uresničevanjem projekta izkazala za veliko bolj zahtevni in obsežnejši nalogi, kot smo sprva načrtovali, ker je odgovornost za uspešno zagotovitev delovanja mini podjetij, predvsem po koncu projekta, za nosilno institucijo s finančnega vidika velika. Vsi smo se srečevali še z kopico administrativnih ovir tako pri ustanavljanju kot pri delovanju mini podjetij in njihovih t. i. spin off podjetij. Je pa tudi res, da pri vpeljevanju nečesa novega težav oz. izzivov nikoli ne primanjkuje.

Projekt se počasi končuje in v projektni skupini smo daleč najbolj navdušeni nad tem, kaj vse so naši udeleženci dosegli, v kaj so se razvili in kako neverjetno zanimivi so njihovi (podjetniški) načrti za prihodnost, koliko in kako so napredovali vključeni svetovalci pri delu s posamezniki, ki potrebujejo nekoliko več pozornosti, kako pozitivno se v okolju razvija zavest o soodgovornosti in pripravljenosti za sodelovanje pri vključevanju posameznikov. To je tudi tisto več od golega doseganja projektnih ciljev, to je tisto, kar (p)ostaja podlaga za prijaznejši jutri.

Za zdaj bi bilo preveč ambiciozno EdYcatova mini podjetja označiti kot 'valilnico' potencialnih (malih) podjetnikov, vsekakor pa želimo omogočiti 'prostor', da se posamezniki, ki se 'igrajo' z mislijo postati podjetnik, spoznajo s podjetništvom in presojo, ali so (že) kos tovrstnemu izzivu.



Slike so iz učnega podjetja na Srednji upravno administrativni šoli v Ljubljani.

Ključne kompetence: Podjetništvo

Praksa je pokazala, da se je podjetništva, kot večino stvari na tem svetu, mogoče priučiti in naučiti. Tako je tudi z učenjem podjetništva, ki ne sme biti vezano zgolj na poslovno tematiko in izdelavo poslovnih načrtov, ampak mora biti usmerjeno predvsem v spodbujanje in razvoj spretnosti in lastnosti, ki so pomembne za obvladovanje negotovosti v okolju, v katerem živimo in delamo. Namen podjetništva v izobraževalnem procesu ni, da bi izobraževali oziroma ustvarjali nove podjetnike, ampak da bi razvijali tiste spretnosti, lastnosti in vedenjske vzorce, ki so ključni za uspešno delovanje posameznika v družbi. Gre torej za razumevanje podjetništva v širšem pomenu besede: posameznike spodbujamo, da se učijo in vedejo kot podjetniki, da hitro razmišljajo in se odzivajo, da rešujejo probleme na ustvarjalen način, da so komunikativni in da znajo poiskati informacije.

Naj navedemo samo nekatere spretnosti, lastnosti in vedenjske vzorce, ki so značilni za podjetne posameznike:

- spretnosti: reševanje težav, načrtovanje, organiziranje, odločanje v pogojih negotovosti
- lastnosti: samozavestnost, dinamičnost, iznajdljivost, usmerjenost k doseganju cilja
- vedenjski vzorci: iskanje priložnosti, sprejemanje tveganja, odgovornosti in negotovost, prilagodljivost, prepričljivost.

Mirjana Kovač, CPI



NAČRTOVANJE IN VODENJE KARIERE KOT KLJUČNA KVALIFIKACIJA

Brižita Rupar, Zavod RS za šolstvo

V Evropski skupnosti obstaja več različnih načinov izvajanja poklicne vzgoje in svetovanja v šolah. Razlike med državami so predvsem v tem, kje so strokovnjaki za poklicno svetovanje in na katero področje dela je usmerjeno njihovo delovanje. V številnih državah je bila in je še poklicna orientacija organizirana v zunanjih institucijah, kot so zavodi za zaposlovanje ali podobne agencije. Zadnja leta pa čedalje večjo vlogo prevzemajo šole. Tako so se v devetdesetih letih v nekaterih državah, npr. na Irskem, na Portugalskem, v Grčiji, začeli na šolah zaposlovati svetovalci za šolsko in poklicno

svetovanje (*guidance counsellors*), ki del svojega časa izvajajo poklicno vzgojo v razredih, del pa namenjajo drugim področjem svetovanja (*osebno svetovanje, svetovanje učencem z učnimi težavami in podobno*). V stroki in širši družbi pa se čedalje bolj uveljavlja prepričanje, da je treba vsebine poklicne orientacije povezati z drugimi vsebinami oz. predmeti, ki se poučujejo v šoli, in da je treba v ta proces vključiti učitelje. To pomeni, da naj bi vsak učitelj pri svojem predmetu vključil vsaj nekaj vsebin oz. dejavnosti s tega področja v pouk. Ta pristop zagovarjajo strokovnjaki tako v teoriji kot tudi v praktičnih priporočilih.

Konkreten poskus vključevanja teh vsebin v šolski kurikulum naših šol je ključna kvalifikacija Načrtovanje in vodenje kariere, ki je bila pripravljena v sklopu drugih kvalifikacij za potrebe prenove programov poklicnega šolstva. Podlaga za njihovo pripravo so bila Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovne-

ga izobraževanja, ki jih je sprejel Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje leta 2001. Izhodišča opredeljujejo ključne kvalifikacije kot znanja, spretnosti in sposobnosti, ki so uporabne v različnih delovnih razmerah, v različnih poklicih, na različnih poklicnih področjih in v različnih življenjskih situacijah. Pri postavljanju temeljnih in operativnih ciljev ter minimalnih



standardov Načrtovanja in vodenja kariere smo izhajali iz globalnih ciljev in usmeritev za razvoj izobraževalnih programov ter sodobnih teorij učenja.

Pri načrtovanju vsesplošnih in operativnih ciljev ključne kvalifikacije smo izhajali iz modela DOTS, ki je kratica za Decision, Opportunity awareness, Transition skills in Self-awareness.. DOTS sta v sedemdesetih letih razvila Bill Law

V stroki in širši družbi se čedalje bolj uveljavlja prepričanje, da je treba vsebine poklicne orientacije povezati z drugimi vsebinami oz. predmeti, ki se poučujejo v šoli, in da je treba v ta proces vključiti učitelje. To pomeni, da naj bi vsak učitelj pri svojem predmetu vključil vsaj nekaj vsebin oz. dejavnosti s tega področja v pouk.

in A. G. Watts in predvideva, da posameznik pri odločanju upošteva svoje lastnosti, želje, interese, sposobnosti in možnosti, ki jih ima. Pri odločanju jih primerja z možnostmi in išče tisto rešitev, kjer se lastnosti in možnosti najbolj ujemajo.

Prvi cilj tega modela je samospoznavanje: kakšen človek sem, kakšne so moje sposobnosti, zmožnosti, interesi, stališča in vrednote. Drugi cilj je spoznavanje, kakšne možnosti imajo posamezniki (dijaki, mladi ljudje) po svetu in v okolju, kjer živijo. Naučijo se iskati in zbirati informacije, jih kritično vrednotiti, selekcionirati in uporabiti.

Spoznajo, kakšne so zahteve posameznih poklicev in delovnih okolij ter kakšne so druge življenjske vloge vsakega človeka.

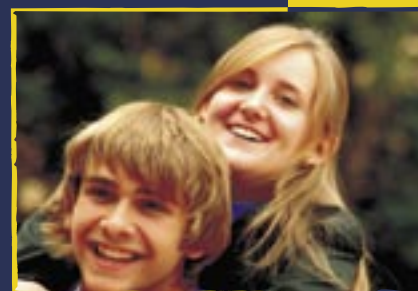
Tretji cilj tega modela je sprejemanje odločitev in vodenje kariere, ki predvideva razvoj spretnosti in veščin, s pomočjo katerih se mladi ljudje lažje in pravilneje odločajo za naslednje korake. Dijaki spoznajo dejavnike, ki vplivajo na odločitev za kariero, jih primerjajo in kritično vrednotijo. Učijo se sistematično izločiti neustrezne alternative, izbrati primeren cilj in prevzeti odgovornost za posledice svojih odločitev.

Četrti cilj je usmerjen na razvijanje znanja in spretnosti ob prehodih iz ene izobraževalne stopnje v drugo ali v poklic. Dijaki se naučijo veščin in spretnosti za uresničitev namer in poklicnih ciljev, kot so: kako se predstaviti na intervjuju za službo, kako čim uspešneje izpolnjevati različne vprašalnike, napisati ponudbo za delovno mesto, spoznajo prvine dobre komunikacije, samopromocije in asertivnega vedenja. Spoznajo možnosti štipendiranja in drugih oblik pomoči ter prijavnopisni postopek na univerzi, pravice in obveznosti dijakov in študentov. Seznanijo se s pravicami delavcev, z delovanjem sindikatov, možnostih napredovanja na delovnem mestu.

Za pomoč pri uvajanju te ključne kvalifikacije v življenje in delo šole, to pomeni v šolske predmete, učne načrte in neposredno delo z dijaki, smo na Zavodu RS za šolstvo in Centru RS za poklicno izobraževanje pripravili poseben priročnik, ki je trenutno v pripravi za tisk. Priročnik ponuja teoretski okvir, strokovna priporočila in didaktične rešitve ter nabor delovnih listov, vaj, vprašalnikov in drugih praktičnih pripomočkov za neposredno delo v razredu. Namenjen je učiteljem, svetovalnim delavcem in drugim strokovnim delavcem srednjih šol.

Načrtovanje in vodenje kariere

Priročnik za poklicno orientacijo v srednjih šolah



SPDOBUDNO
VZGOJNO-IZKUSNO UČENJE

L@NDSCAPES: ZAVAROVANA OBMOČJA NARAVE V EUROPI

JANEZ KLEMENČIČ, Srednja biotehniška šola Kranj

Aktivnosti: L@NDSCAPES obravnava zavarovana območja narave v Evropi, s poudarkom na Liguriji, Sardiniji, Romuniji, Litvi in Sloveniji, od koder prihajajo srednje šole, ki so projekt leta 2001 zastavile. Z stalno širitvijo dejavnosti smo uresničili prvotno namero razviti mrežo dijakov, učiteljev in strokovnjakov, ki v sodelovanju preučujejo in pojasnjujejo procese v globalnem okolju. Naravno okolje s poudarkom na zavarovanih območjih smo raziskovali iz različnih zornih

kotov: naravoslovnega, zgodovinskega, geografskega, kulturnega, ekonomskega in sociološkega. Dejavnosti so potekale v naravi, v laboratorijih, knjižnicah in specializiranih učilnicah s pomočjo javnih in znanstvenih neprofitnih ustanov. Ugotavljali smo, kakšen je človekov vpliv na procese v naravi zato, da bi lokalne skupnosti učinkoviteje zavarovale redke habitate in biološko raznovrstnost. Rezultate dela smo medsebojno primerjali, iskali vzroke za razlike in prenavljali učne strategije.

V Sloveniji smo se osredotočili na opazovanje in preučevanje ptic, ki so glavni bioindikator ohranjenosti okolja. Spremljali smo postopke za spremembo zavarovanih območij narave v Evropski uniji na podlagi Ptičje in Habitatne direktive in izvajanje Ramsarske konvencije za zaščito mokrišč. Pri človekovem poseganju v naravo so nas zanimali predvsem lovstvo in ribištvo, nenadzorovana gradnja, kmetijstvo, motorizirana rekreacija in možnosti uporabe alternativnih goriv. Vodilo pri izbiri terenskih lokacij in strokovnega vodstva ni bila zgolj prepričljivost naravnih lepot, temveč možnost razprave o perečih vprašanjih s sodelovanjem tamkajšnjega prebivalstva in pristojnih ustanov. Evropi smo predstavili dejansko stanje, kar se nam je povrnilo z vpogledom v ozadje

upravljanja nekaterih najprepoznavnejših kočkov Evrope (Cinque Terre, Apuanske Alpe, Molentargius, Apusensko gorovje, Žagare, Kuronski rt).

Cilji

V prijavi smo zapisali naslednje strokovne cilje:

- izvajanje strokovnih raziskav v naravi in laboratorijih;
- obisk zavarovanih in tudi onesnaženih območij;
- razvijanje spremljanja raznovrstnosti, hidrologije, gozda, ptic itd;
- sodelovanje na strokovnih srečanjih in medijsko promoviranje;
- izdelava projektnih izdelkov (zgoščenk, brošur, spletnih strani, galerij, člankov);



Posaditev drevesa Comenius v Litvi



Prvo projektno srečanje na Sardiniji



Na Malem placu na Barju



V soteski Turda v Romuniji

Enako pomembni so bili splošni cilji:

- napredek pri enakopravnem vključevanju obeh spolov in otrok s posebnimi potrebami;
- izboljšanje znanja tujih jezikov, še posebej angleščine in italijanščine;
- pridobivanje spretnosti uporabe IKT in laboratorijskih veščin;
- razumevanje specifičnih družbenih problemov vsake države;
- skupna ocena vsakoletnega dela.

Na koncu triletnega obdobja smo ugotovili, da smo cilje uresničili in marsikaterega presegle. Največ zaslug pripisujemo projektne mu timu. Imeli smo srečo, da smo lahko sodelovali z izkušenimi in priznanimi pedagogi. Mera entuziazma je bila vseskozi polna, kar se je povzročilo zanimanje in motiviranost pri dijakih. Zato je pomembno, da skušamo življenje projekta podaljšati tudi v čas brez finančnih

dotacij. Morda z elektronsko komunikacijo, forumi in virtualnimi okolji, kar smo doslej pogrešali in s dandanes pogoj za učinkovito izobraževanje.

Rezultati

Ključno mesto za zbiranje in objavljanje informacij o slovenskem delu projekta je spletna stran www.landscapes.tk. Za dijake s posebnimi potrebami smo vsako leto izdali knjižico »Can you guess« z opisi tipične pokrajine in preprostimi vprašanji za preverjanje razumevanja. Besedilo je prevedeno v vse jezike sodelujočih držav. Projektna srečanja in izmenjave učiteljev smo posneli z digitalno kamero in gradivo zmontirali v kratke filme.

Za pomoč in aktivno vlogo v projektu smo hvaležni predvsem društvu DOPPS Birdlife, Zavodu za varstvo narave, Agromehaniki Kranj in občinama Kranj in Naklo.



Nova spletna stran Centra RS za poklicno izobraževanje

Ključne kompetence:

RAČUNALNIŠKA PISMENOST

Ključne kompetence računalniške pismenosti so pripravljene na treh zahtevnostnih nivojih in bodo v izobraževalnem procesu vključene na posameznih stopnjah izobraževanja:

- KK na I. nivoju: v programih na nivoju nižjega poklicnega izobraževanja (se pokrivajo tudi s standardom računalniške pismenosti za odrasle).
- KK na II. nivoju: v programih na nivoju srednjega poklicnega izobraževanja (po končanem triletnem izobraževanju bo dijak usposobljen za opravljanje certificiranja za pridobitev ECDL START, saj si bo izmed pridobljenih znanj izbral štiri "module", kakor to predpisuje ECDL).
- KK na III. nivoju: v programih na nivoju srednjega strokovnega izobraževanja (po končanem srednjem strokovnem oziroma poklicno-tehniškem izobraževanju pa bo imel znanja za pridobitev spričevala ECDL)
Cilj priprave ključne kompetence računalniška pismenost je uvajanje znanj in spretnosti za uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij. Udeleženi-

Posamezni "moduli" znanj računalniške pismenosti so po trajanju izobraževalnih programov prikazani na sliki (I., II., in III. nivo):



ci izobraževanja naj bi ob koncu tega znali uporabljati standardne vhodne enote in delati z operacijskim sistemom, urejati besedila, uporabljati elektronske preglednice, baze podatkov, računalniška omrežja, digitalne predstavitve, internet, elektronsko pošto in digitalno podpisovanje. Posamezna znanja za uporabo naštetih storitev so odvisna od stopnje izobrazbe.

Darko Hribar, CPI

Vključevanje ključnih kompetenc v izobraževalni program AVTOSERVISER

šolskem letu 2004/05 so na štirih pilotnih šolah izvajali nov izobraževalni program Avtoserviser, v katerem je predvideno povezovanje splošnega, strokovnega in praktičnega znanja ter sistematično vključevanje ključnih kompetenc (oziroma ključnih kvalifikacij) v pouk. Trije učitelji so nam napisali svoje izkušnje.

Alojz Kranjc, Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad Ljubljana

Kot ena izmed štirih šol, na katerih se poskusno izvaja program, smo se v preteklem šolskem letu prvič resno spopadli z izrazom integrirane ključne kvalifikacije (IKK). Učitelji se trudimo, da bi izobraževanje naredili čim bolj podobno kasnejšemu delu v delavnici oz. samemu opravljanju poklica. Ker pa so dejanske razmere v delavnici drugačne, je potrebno kompleksnejše razmišljanje, kot smo ga bili vajeni do sedaj.

Novi program zato predvideva vključevanje in medsebojno povezovanje različnih vsebin, tako imenovane integrirane ključne kvalifikacije. Nekatere imajo dijaki vključene že v urniku, kjer se na

isto temo pri isti uri pouka vključujeta dva učitelja različnih vsebinskih sklopov. S tem sta dosežena povezava med vsebinskimi sklopi in pogled na vsebine iz različnih zornih kotov.

Na primer, k pouku *Splošnih poglavij* se enkrat na 14 dni vključi učitelj naravoslovja, ki vsebino strokovnega predmeta razširi še z znanji kemijske stroke, varstva okolja ter varnosti in zdravja pri delu. Sem so vključene tudi vaje, ki se izvajajo po posameznih skupinah.

Vsebini *Bencinski in dizel motorji* in *Angleški jezik* se ravno tako združujeta na 14 dni. V avtomobilski industriji je veliko angleških strokovnih



izrazov, zato je znanje angleškega jezika nujno potrebno. Seveda jezikovno znanje ni potrebno samo za razumevanje protokolov in navodil v tujem jeziku, temveč tudi za komunikacijo s strankami in naročanje materiala.

Strokovne vsebine v delavnici *Bencinski in dizel motorji, Karoserija, Podvozje, Električni sistemi* pa se dopolnjujejo enkrat na teden z uro nemškega jezika, saj je veliko literature in izrazov ravno v tem jeziku. Za strokovno razumevanje tako v angleškem kot nemškem jeziku so zato naši učitelji ob sodelovanju učiteljev stroke izdelali uporaben priročnik za dijake.

Sicer pa se IKK vključujejo pri vseh strokovnih in splošnih vsebinah. Vsebine se prepletajo in snov je zato bolj razumljiva. Tako želimo dijaka postaviti v realne razmere, kakršne bodo kasneje na njegovem delovnem mestu v delavnici. Velik poudarek je na komunikaciji, organizaciji, tim-

skem delu, uporabi multimedijske tehnologije, varovanju zdravja, ekološki osveščenosti, samoiniciativnosti in podjetništvu. Želimo, da bi z IKK dosegli resnično uporabnost znanj, ki jih bomo med izobraževanjem ponudili dijakom. Predloge za čim boljše delo zbiramo in usklajujemo vsak teden na sestankih programskega tima učiteljev programa AVTOSERVISER, s tem šolskim letom pa tudi programa AVTOKAROSERIST.

Da je resnična želja nas vseh, ki smo vključeni v novi program, izobraziti dober kader, dokazujejo naše delo in doseženi rezultati. Tudi odziv občinske skupnosti, staršev in dijakov je pozitiven. Znanje namreč ni samo dobra popotnica za bodočo eksistenco dijaka, dober strokovnjak je koristen tudi širši družbi.

Adrijana Špacapan, Šolski center Nova Gorica:

Tri leta šolanja so za dijaka, ki si je izbral poklicni srednješolski program, dolgo obdobje. Za učitelja, ki na tem nivoju skrbi za katero koli ključno kvalifikacijo, pa je to zelo kratek čas in povzroči pri njem marsikatero strokovno stisko. Pri poučevanju slovenščine, tujega jezika, matematike, naravoslovja in družboslovja je zato hvaležno izhodišče to, da vzremo dijaka prek poklicne situacije, v kateri se bo ta znašel pravzaprav še zelo mlad. Sodobno življenje ga bo, šolanega za določen poklic po triletnem srednjem šolanju, verjetno tako ali drugače pripravilo k poglobljanju strokovnega znanja, žal pa ne tudi splošnega. Vse bolj se zato kaže smiselno stališče, da je pri njem pomembno *uzavestiti potrebo* po razmišljanju na splošnih življenjskih področjih, kar naj za ta del postane njegov temeljni odnos.

To je zahtevna vloga za učitelje ključnih kvalifikacij in najbrž ne gre pričakovati, da bi jo mogoče bilo izpolniti le med urami, določenimi s predmetniki. Enoletna izkušnja v prenovljenem programu Avtoserviser na Tehniškem šolskem centru v Novi Gorici kaže mnogotere možnosti predvsem zunaj samostojnih učnih ur. V mislih imam integrirani pouk in projektne tedne. Vsak učitelj izhaja pri tem iz svojega učnega načrta, v katerem je opredeljen določen cilj. Iztrgati ga iz življenjskih okoliščin bi pomenilo osiromašiti ga in dijaku s tem sporočiti, da ga potrebuje le za šolsko rabo. Povezati ga z drugimi področji in priti tako v stik s kolegi, pa, nasprotno, dokazuje njegovo aktualnost, naj bo to računska operacija ali sporazumevalna zmožnost v materinščini. Nujna pri tem je enakovrednost vseh sodelujočih v procesu, saj se le tako ponudi dijaku možnost, da se splošnih področij ne nauči odklanjati, ampak sprejemati jih kot del svoje poklicne miselnosti v prihodnje. Nenehna navzočnost učiteljev ključnih kvalifikacij pri vseh dejavnostih, s katerimi želimo v prenovljenih programih spodbuditi dijake k samostojnosti in aktivnemu delu, postaja samoumevna. Izkoristiti jo je mogoče s svobodnim sprehajanjem po učnem načrtu in z domišljijo pri iskanju povezav za uresničitev učnih ciljev.



Morda je prav to, da učitelji ključnih kvalifikacij vzbudimo pri dijakih potrebo po spoznavanju, ki presega njihovo zgolj poklicno področje, edini pravi temelj, na katerega lahko postavimo svojo triletno pripravo za pouk.

BORIS KLANČNIK, Šolski CENTER VELENJE:

V preteklem šolskem letu smo bili učitelji predstavljeni pred nov izziv - integracijski način učenja. Imeli smo kar nekaj težav, saj je marsikomu pomenil tak način poučevanja popolnoma nov pristop k utečenemu delu. Treba je bilo tudi krepko prevetriti učne vsebine, saj zahteva nov pristop podajanja znanj dosti kompleksnejšo pripravo na učne ure.

Kmalu smo v ekipi od idej prešli k dejanjem. V odprtem delu kurikulumuma smo predvideli drugi tuj jezik - nemščino, s poudarkom na poznavanju strokovnih izrazov. Pouk nemščine je potekal v učnih delavnicah, med praktičnim poukom, kjer so lahko dijaki enkrat na teden po eno uro med samim poukom prijeli v roke orodje, avtomobilski del ali sklop in ga poimenovali v nemščini.

Tudi pri angleščini smo izvedli kar nekaj integriranih ur med praktičnim poukom, kjer je učiteljica angleškega pouka domiselno motivirala dijake, da so že pridobljeno znanje preverili "na terenu". Ena od domiselnih idej je bila ta, da so dijaki lepili listke z angleškimi imeni posameznih delov vozila (kolo, vrata, luč, smerokaz ...) na vozilo.

Naravoslovje je potekalo skozi celo šolsko leto v integraciji s praktičnim poukom, kjer so dijaki lahko povezali s konkretnimi primeri ekologijo, va-



rovanje zdravja in posamezne strokovne vsebine.

V začetku letošnjega leta pa smo integracijo zastavili še pogumneje, saj imamo sedaj določene učne sklope hkrati na urniku. Temelj integracije je praktični pouk, kar pomeni, da se posamezni učitelji vsebinsko navezujejo na tematiko, ki jo dijaki spoznavajo pri praktičnem pouku, integracija pa poteka tudi med posameznimi učnimi sklopi. Močno sta povezana ESV in informatika, ki ostaja del v odprtem kurikulumu, nemščina in angleščina sta integrirani v največji možni meri, strokovni vsebinski sklopi pa so močno povezani s praktičnim poukom in podrejeni znanju, ki naj bi ga dijaki osvojili za doseganje določenih kompetenc.

Ključne kompetence:

VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU

S spodbujanjem varnosti in zdravja pri delu oblikujemo varnostno kulturo posameznikov, varovanje zdravja, poznavanje in prepoznavanje nevarnosti ter varovanje zdravja delovnega okolja konkretnega poklicnega področja.

Dijaki ob mentorstvu učitelja praktičnega pouka aktivno sodelujejo pri zagotavljanju razmer za zdravo in varno delo, skrbijo za varno delovno okolje in varno opravljajo svoje delo.

Tako razvijajo veščine za uporabo znanj s področja varnosti in zdravja pri delu. Dijaki spoznavajo temeljne pojme, predpise, svoje pravice in odgovornosti v zvezi z varnim delom; znajo oceniti varno in zdravo delovno mesto (poznajo in prepoznajo nevarnosti in škodljivosti delovnega mesta, ugotovijo nevarnosti in škodljivosti, ki so jim izpostavljeni pri praktičnem pouku v šoli in na delovnem mestu, izdelajo svoj predlog za bolj zdravo delovno mesto, izdelajo svoj predlog varovanja zdravja z uporabo varovalnih sredstev, uporabljajo varovalna sredstva pri delu). Poleg tega znajo pripraviti



delovni prostor (poznajo ukrepe varstva pri delu na svojem poklicnem področju, poznajo varnostno-tehnične ukrepe v svojem poklicu).

Ob tem dijaki razvijajo stališča in vrednote tako, da pri svojem delu varujejo svoje zdravje in zdravje drugih, se naučijo spoštovanja varnosti in zdravja sodelavcev in razvijajo odgovornost do ohranjanja lastnega zdravja v povezavi z delom, odgovornost do delovnega in življenjskega okolja v svoji in v prihodnjih generacijah.

Jelka Drobne, CPI



OBJAVLJA INFORMACIJO

O RAZPISU EVROPSKE KOMISIJE ZA PRIJAVO PROJEKTOV V PROGRAMIH LEONARDO DA VINCI IN SOCRATES

I. Splošne informacije

Vsi, ki želijo prijaviti projekte, morajo prebrati razpisne pogoje Evropske skupnosti, ki so objavljeni v Uradnem listu Evropske skupnosti in so na voljo na spletnih straneh www.cmeplus.si/aktualno oziroma za posamezni program:

- **LEONARDO:**

http://www.europa.eu.int/comm/education/programmes/leonardo/new/leonardo2/call/call2005_en.pdf

- **SOCRATES:**

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/download_en.html#call

Razpisa določata prioritete Skupnosti za obdobje 2005-2006, države, ki sodelujejo v programu, splošne prioritete za leto 2006, možne aktivnosti, izključitvena merila in roke za prijavo.

II. Roki za prijavo



Leonardo da Vinci

Projekti mobilnosti: 10. februar 2006

Več informacij najdete tudi na spletni strani Evropske komisije (www.europa.eu.int/comm/education/programmes/leonardo/new/leonardo2_en.html) in Nacionalne agencije programa Leonardo da Vinci www.cmeplus.si/aktualno.



Socrates

1. Projekti tematskih mrež Comenius, Erasmus in Grundtvig, Erasmus univerzitetna listina ter projektov akcij Lingua in Minerva: 1. november 2005.

2. Datume za oddajo projektov za vse druge akcije, katerih razpisni roki so spomladi 2006, najdete v razpisu oziroma na www.cmeplus.si/aktualno.

Za program Socrates velja posebno opozorilo, da morajo predlogi projektov za leto 2006 v svojih aktivnostih predvideti tudi **valorizacijo in tematsko spremljanje aktivnosti**.

III. Finančna podpora

Finančna podpora obeh programov je praviloma vedno SOFINANCIRANJE.

To pomeni, da morajo sodelujoči v projektih zagotoviti del finančnih sredstev za izvedbo projektov iz drugih virov. Podrobne informacije o finančni podpori po posameznih aktivnostih, o izbornih merilih in preostalih finančnih postopkih prijavitelji najdejo v razpisu.

IV. DATUMI INFORMATIVNIH DELAVNIC ZA POSAMEZNE PROGRAME OZIROMA AKCIJE BODO OBJAVLJENI NA SPLETNIH STRANEH CMEPIUS-A.

V Ljubljani bo od 25. do 30. 10. 2005 v okviru akcije Comenius 3: Mreže organiziran kontaktni seminar za pripravo projektov Comenius 1 in Comenius 2.1 z naslovom "The Learning Teacher Network". Prijavitelji projektov Comenius 1 lahko zaprosijo tudi za sofinanciranje udeležbe, kontaktna oseba Andreja Lenc, e-naslov: andreja.lenc@cmeplus.si.

Več informacij je dosegljivih na spletni strani www.cmeplus.si v rubriki Socrates - Comenius - Kontaktni seminarji.

